

Kertomuksia kyröläisten vankien rankaisemisesta

Aineisto on koottu Väinö Tuomaalan arkiston Isoakyröä koskettavasta tietoaaineistosta. Puhtaaksikirjoitus Raija Konttas.

Kertoja Maria Heikkilä Emäntä, s. 1871 Tuuralassa Kerätty 1950

Praskin paappa, Praskin faari Juha oli truforssi, joka toimi fankien piiskaajana. Se oli pyövelin sukua. Tämä Praskin truforssin sukulainen, se pyöveli, oli siellä Napuen kalliolla, Rapakkojenkalliolla, toiminut mestaajana. Sen kallion vieressä laaksossa, Kyrönjoen rannalla, oli mestausplassi. Kun pööveli löi piilulla mestattavan kaulan poikki pölkylä, piti sen yhdellä kerralla paukahtaa poikki.

Niilo Hurri s. 1867, maanvilj. Kerätty 13.3. 1949

Palonkylän Ollilassa, jossa oli fankiföörari, olin kattomassa kun siellä klasin alla verettiin paaluun rikollinen. Vähän varpaat sai vastata maahan. Nimismies Matias Liljekvisti seisoo ääressä ja komenti truforssia: Lyö lujempaa, lyö lujempaa truforssi! Raipootettava sanoo: ei kylykeen saa lyärä, selekään on tuomittu. Olin silloin 10 – 11 vuoden ikäinen kun tämän näin. Olin äirin kanssa kestissä Ollilan talossa. Palio väkeä oli kattomassa. En saattanu kattoa, kun lihan palat lähti seliästä. Se piiskattu tuli tupaan ja pyysi Ollilan piikaa, että kylymää vesilakanaa panis selekähän. Se sanoo, että hänellä oli lyijypala suussa, että voi olla huutamata äänehen, eikä olis hampahilla purru kiältä rauskakksi raipootettaas. 12 paria se sai. Varaasti knappia meirän likiltä kaupasta. Yhtä varaasta naista meirän läheltä, Olkimäen Hessaa, lampaan varkauresta raipootettiin. Ei kai enempää kain 12 paria. Raipat oli koivuusia, tyvestä sormen paksuusia, n. metrin mittaasia. Se oli viimeisiä raipootuksia Ollilas, jonka minä olin näkemäs. Siinä toisella puolen jokia oli pastorin taloo. Pastori Granqvist sai aikahan, että paalu viätihin maantiän vartehen, kun verinen selekä aina hänen klasia vasten näkyy. Köyrellä koukulla raipootettavan käret verettiin ylös.

Kertoja Betty Nivukoski o.s. Ollila, s. 1896 Kerätty 1954
Ollilan piiskooplassi

Piiskooplassi oli täälä ensin tienvieressä, mutta se oli siinä häiriöksi. Sitten se muutettiin navetan kohdalle. Praskin paappa oli truforssi, piiskaaja. Nimismies Liljeqvist kattoo päältä kun Praski löi. Palonkyläs äitikin oli ollu kattomas tyttöjoukos, kun täälä piiskattihin. Praskin tupa oli Pukkilasta vähän larvaan päin. Ollilan saunas raipootetut paranteli ittiänsä. Nimismies asuu silloin Sorros, missä nyt on lääkäritalo. Naisiakin piiskattiin varkauksista, lampaita ne naiset tapasivat varastella. Jotkut vihasivat Liljeqvistiä, suutansa soittivat akat, kun niiren miähiä tuomittiin piiskattavaksi. Sitten sellaaasia Liljeqvisti lyätti kauhiasti.

Kertoja Jaakko Syrjä, s. 1862, kerätty 1947

Ollilas oli piiskooppaalu johona varkahia raipootettihin. Truforssi laittaa raipat 6 korttelia pitkiksi. Vanha Raski oli truforssina, piiskurina. 4 markkaa Raski sai raarolta piiskuupalakkaa, jonka nimismiäs maksoo valtion rahoosta. Olin kattomas, kun Ojanpään Jaska Kapustakannan torpilta sai 40 paria varkauresta. Se oli isoos taloos trenkinä ja varaasti piirongista. Se oli Raskin kans pahoos väliis. Raski antoo aikalailla. Jaska kuali muutaman viikon päästä. Sillä oli ohkaaset paikat, kyliet meni rikki piiskates, veri vaan nokkuu paalusta housunpultusta alaha. Sen kruppi siitä rupes märkimähän ja niin se pian kuali

Kertoja Jaakko Taanonen, s. 1876 Kerätty 1947
Raipootettu myrkytti truforssin

Vähänkyrön kirkolla oli piiskooplassi. Ikoolan Wasastjernan torppari Sundkvistin isä oli ollu siälä truforssina, piiskurina. Kerran Sunkvisti oli täälä Vähäskyröös yhtä piiskannu, ja kun toimitus oli ohitte, oli piiskattu antanu truforsillen viinaryypyn ja sanonu sitte: Se on ny viimeenen, jonka sinä piiskasit. Huamisin sitten tämä truforssi Sunkvisti oli Isoonkyröön Taanoolan paapalla heiniä latohon kantamas. Paappa huamas, kuinka päivämiähen laita oli ja sanoo: Mikäs Sunkvistin on, kun nuan kauan viää heinätaakkaa. Huamisin sitten sunkviti kuoli. Se piiskattu siälä Vähäskyrääs oli antanu viinas jotakin myrkkyä truforssillen, kun tämä näin parin päivän päästä siitä kuoli.